



"מפרי הארץ"

"פרשת משפטים"

"לבנת הספיר"

"וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּזְוֹת רַגְלֵי כַּמְעֵשֶׂה לַבִּנְת הַסְּפִיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם כְּטָהָר"

רמב"ן: ויראו את אלהי ישראל - פירש ר"א במראה הנבואה, כמו ראיתי את ה' נצב על המזבח (עמוס ט א). ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר - הוא שראה יחזקאל כמראה אבן ספיר דמות כסא (יחזקאל א כו). וכעצם השמים לטוהר - שראו תחת לבנת הספיר כעצם השמים לטוהר, הוא הרקיע כעין הקרח הנורא הנטוי על ראשי החיות (שם כב). והנה בכאן כתוב ויראו את אלהי ישראל, ושם (י כ) כתוב היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל, כי תפס דרך קצרה, כי היא תחת הרקיע שהוא תחת הכסא, והכל תחת השם הנכבד. ועל דרך הפשט טעם אלהי ישראל, לומר כי זכות ישראל אביהם עמהם לזכותם במראה הזאת.

ועל דרך האמת, בעבור כי הזכיר במתן תורה וידבר אלהים (לעיל יט כה), והוא כאשר אמר הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש (דברים ה כא), ביאר כאן שראו אלהי ישראל, ולא אמר כאשר יאמר בכל מקום ה' אלהי ישראל, והזכיר בהם זה לומר שהשיגו הזקנים במראה הזאת יותר משאר העם שראו על הארץ את אשו הגדולה (שם ד לו), כי היה לעם במחיצת ענן וערפל (שם ה יט). ואונקלוס ירמוז לזה שתרגם וחזו את יקר אלהא דישראל, ולא תרגם ואיתגלי להון יקרא דה', כמנהגו במקומות אחרים.

ר' חיים פלטיאל: ויראו את אלהי ישראל וכו'. פי' ישראל תחת רגליו של אלהים דכתיב ויאמר יעקב התחת אלהים אנכי, פי' וכי את סבורה לפי שאני תחת רגליו של הק' אשר מנע ממך וכו'. אנכי בגימ' כסא, כלומר תחת כסא הכבוד.

ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. פי' רש"י היא הייתה לפניו בשעת השעבוד לזכר צרתם של ישראל ומשנגאלו הייתה אורה וחדווה לפניו. ותימ' מאי קאמר דהיא הייתה לפניו בשעת שעבוד והלא עתה נגאלו וראו אותה לבנת הספיר, וצ"ל דלבנה הייתה פנים ואחור מצד אחד היה מראה לבנת הספיר ומצד השני כעצם השמים, וזהו שפי' היא הייתה לפניו שהיה אותו צד דלבנת הספיר מונח כלפי פניו לזכור שעבוד ומראה צד של עצם השמים היה למטה וכשנגאלו נהפך אותו צד ממראה לבנת הספיר [ש]הייתה תחת רגליו למטה וצד של עצם השמים היה כלפי פניו.

כמעשה לבנת הספיר. לפי שיש ספירים החלוקים שיש ספיר שהוא אדום כדכתיב אדמו עצם ספיר גזרתם, קמ"ל הכא שהוא כעצם השמים דאותו שדומה לתכלת. **כמעשה לבנת הספיר.** ראתה יהודיה אחת בעלה שהיה עיף ורצתה לסייע לעבוד עבודה והייתה מעוברת והפילה על לבינה אחת ואותה לבינה לקחה הק' ונתנה תחת רגליו כדי להזכיר צרתם וזה מעשה לבנת הספיר, וזש"ה השליך משמים ארץ תפארת ישראל, וזהו אותה לבינה שהייתה תפארת ישראל להזכיר אותם.

אמרי אמת: בסבלות ובעבודות בלבנת הספיר הראם עוז ידידות (פיוט ברוך אד'), איתא בספרים (שפ"א לשה"ג סוף תרנ"ד) שמהשעבודים במצרים נעשה תורה וזהו הראם עוז ידידות, איתא במדרש (ויק"ר כג ח) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר מעשה לבנת הספיר אין כתיב כאן אלא כמעשה היא וכל ארגליי שלה וכו' היא והסל והמגרפה שלה, מכל פרט בשעבוד נעשה תורה, הרי כל אלו היגיעות והגליות אינם על חנם, כתיב (שמות ה ו) ואחר באו משה ואהרן ואיתא (ברש"י) אבל הזקנים נשמטו אחד אחד וכו' ובסיני נפרע להם בשעה שעלה משה ואהרן וכו' לקבל התורה וכו' שנאמר (שם כד יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה, היינו גם כן שבמתן תורה היה הכל כפי מה שהיה במצרים, במצרים היתה הדעת בגלות ועל ידי העשר מכות נתבררו הדעת ופנימיות התורה וזהו שאיתא בתנ"כ (רבא פ"ז) צפרדע צפור שיש בה דיעה,

מכל היגיעות והיסורים יהיה נעשה לעתיד ספר, לעתיד כתיב (ישעיה יא ט) על החיות לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, במצרים גם כן היה כך, הערוב לא הזיק לבני ישראל, ובארבעים שנה במדבר גם כן לא הזיקו החיות (שמו"ר כד ד), איתא בתו"כ על הפסוק (ויקרא כו ו) והשבת חיה רעה מן הארץ אימתי הוא שבחו של מקום וכו' בזמן שיש מזיקין ואין מזיקים וכו', איתא (ירושלמי ברכות ו א) כשעושים ברכה לבטלה צריך לומר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, לעתיד יהיה תיקון השלם הכל יתוקן למפרע וגם העבירות, לעתיד יתבטלו כל הממלכות, לא יהיה יותר רק כבוד מלכותו לעולם ועד, יהיה נעשה מזה ברכה, לעתיד יצא הכל מידו של הקדוש ברוך הוא וממילא לא יהיה שום דבר לבטלה כענין דאיתא (תרגום לדברים לב ד) דמן קדמוהי עולה לא נפיק, איתא בפרק שירה צפרדע אומרת בשכמל"ו, כל פרק שירה הוא פסוקים חוץ מבשכמל"ו, לעתיד כשיתקיים כי מלאה הארץ דעה את ה' יהיה תיקון השלם ויהיה זה בהתגלות, לעתיד זה יהיה פסוק, יעקב אבינו הרגיש זאת כדאיתא בגמרא פסחים (נו א) משל לבת מלך שהריחה צוקי קדירה וכו', ואיתא (דב"ר ב לו) שבשכמל"ו נגנב מהמלאכים.

"זוט שלבת"

"מפרי הארץ"

הלכה

אורוז זויים

א' האם מותר לעלות קטן למפטיר בפרשת שקלים?

תשובה: לכתחילה לא. (עיין סימן רפ"ג)

ב' שכחו לקרא פרשת שקלים והתחילו להפטיר מה יעשו?

תשובה: יקראו קצת פסוקים לאחר מכן יוציאו ס"ת ויקראו פרשת שקלים ויפטירו בלא ברכה לפנייה ומברכים לאחריה. (עיין סימן תרפ"ה)

יורה דעה

א' האם מותר לתת בשר בחלב שהתבשלו ונאסרו בהנאה לכלב?

תשובה: אם שלו אסור ואם לא שלו מחלוקת. (עיין סימן צ"ד)

ב' קבע מזוזה בלא ברכה האם יברך?

תשובה: לא יברך. (עיין סימן רס"ו)

אבן העזר

א' כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה האם יש לה כתובה?

תשובה: אין לה כתובה. (עיין סימן ס"ז)

ב' והאם צריכה קידושין חוזרים?

תשובה: נחלקו הפוסקים. (ועיין ב"ש שם)

חושן משפט

א' נפל אוכל לבור וניזוק האם חייב לשלם?

תשובה: מחלוקת רש"י ותוס' בב"ק דף י' ולמעשה פטור. (עיין סימן ת"י)

ב' האם בכלים שנפלו לבור חייב לצאת ידי שמים?

תשובה: מחלוקת חזו"א והברכ"ש אם חייב לצאת ידי שמים. (עיין סימן ת"י)

"הדרך לעולם הבא"

רבינו בחיי: עלה אלי ההרה. גם פרשה זו קודם מתן תורה נאמרה, והלשון מוכיח כן: "ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה", "והיה שם". פי' רש"י ז"ל מ' יום.

אשר כתבתי. פי' קודם שנברא העולם, שהרי התורה היתה כתובה לפני באש שחורה על גבי לבנה. או יחזור "אשר כתבתי" אל "לוחות האבן" שהזכיר שהיו כתובים באצבע אלהים.

להורותם. על דרך הפשט למדך שהתורה והמצות מסלול ודרך לשוב הנפש לשרשה, וזהו "להורותם" כלומר להורותם הדרך לעוה"ב, כן אמר שלמה ע"ה: (משלי ד, ד) "ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה".

וע"ד המדרש: (פסיקתא זוטרתא כאן) "להורותם", זה תלמוד. וכן דרשו בברכות: (ברכות ה א) "את לוחות האבן", אלו הלוחות, "והתורה", זו תורה שבכתב, "והמצוה", זו משנה, "אשר כתבתי", זו נביאים וכתובים, "להורותם", זה תלמוד, מלמד שכלן נתנו למשה מסיני, ועוד תמצא "להורותם" הלמ"ד והמ"ם שבעים, ובאמצע תורה, וזהו שבעים פנים לתורה.

וע"ד הקבלה: "להורותם" כתיב, והוא ראייה למה שפירש כי התורה והמצוה ידריכו האדם אל המדה הזו, היא כנסת ישראל, ומשם תתעלה הנפש אל העוה"ב כטעם הכתוב: (תהלים עג, כד) "ואחר כבוד תקחני", אתה, והבן זה, ויהיה "להורותם" כענין: (שיר השירים ג, ד) "ואל חדר הורתי".

”מפרי הארץ”

סיבון כ"ו

בעניין: מקום הנחתן ואופן הנחתן

ו: מה מקום הקשר של ראש ומה לעיכובה?

תשובה: למעלה בעורף נגד הפנים וטוב שיעקר הקשר יהיה מונח למעלה מהגומא ויש להיזהר שאפי' מקצתו לא יהיה במקום פנוי משער.

ז: נתהפכו הרצועות – על מה יש להקפיד שלא יתהפך ואם נתהפך מה יעשה?

תשובה: מה שמקיף את הראש ואת הקיבורת פעם אחת וכשנתהפך מידת חסידות להתענות ולפדות בצדקה.

ח: מה אורך רצועות של ראש ושל יד לעיכובה, ומה יעשה כשפחות מכר?

תשובה: של יד כדי שתקיף הזרוע ויקשור ותמתח על האצבע של ראש אם יש חוץ ממה שמקיף שני טפחים יכול לברך ופחות מכך יניח בלא ברכה.

ט: כמה רוחב הרצועות, ובפחות האם יניח והאם יברך?

תשובה: כאורך השעורה ובקליפתה בלא העוקץ וי"א דסגי באורך חיטה ובפחות יניח בלא ברכה.

י: האם טוב לגלות תש"י ותש"ר – בזה"ז ובזמנם, לתלמיד ולסתם אדם?

תשובה: תפילין של יד אין להקפיד לכסותם ולכתחילה טוב לכסותם של ראש טוב לגלותם אבל לתלמיד בפניו רבו בזמנם מכסה ובזמנינו יכול לגלותם.

א: מקום הנחה תש"י – איזה מקום כשר לכו"ע, איזה מקום לכו"ע אינו המקום, והיכן מח' איך ינהג מי שיש לו תפילין גדולות?

תשובה: מחצי העצם ולמטה בגובה הבשר והגר"א פוסק דכל הקיבורת כשר גם מחצי ולמעלה אבל למטה מהקיבורת פסול לכו"ע ומי שיש לו תפילין גדולות יעשה כהגר"א.

ב: מה מקום היו"ד, מה מקום הידוק הקשר. מה צריך להיזהר ביו"ד ואיזה עצה נכון לעשות?

תשובה: לצד הלב ולהיזהר שלא תזוז היו"ד מהתפילה ויחתוך בתיתורא מלמעלה ויהדק היו"ד עם הבית.

ג: איטר שמניח תפילין של אינו איטר – מה עדיף האם שהיו"ד יהיה בצד השני או שהמעברתא תהיה לצד היד?

תשובה: לח"א היו"ד בצד השני ולמשנ"ב יעשה המעברתא לצד היד.

ד: חציצה – מה שיעורה, מ"ה כינה חיה, כינה מתה, עפר, רצועה, בלורית?

תשובה: אפי' כל שהוא ויש להיזהר לכתחילה אפי' בכינה חיה ועכ"פ בכינה מתה ועפר יזהר ורצועה אינה חציצה וי"א ליזהר לכתחילה ובלורית הוי חציצה.

ה: מה מקום תפילין של ראש- בגובה ובצדדים, והאם לעיכובה?

תשובה: מתחילת עיקרי השער עד סוף המקום שמוחו של תינוק רופס, יכוון הקציצה שתהא באמצע כנגד בין העניים ולא יטה לצד אחד, אם שינה לא קיים המצוה.



